

SIVILOMBUDET

ÅLESUND KOMMUNE
Postboks 1521
6025 ÅLESUND

Vår referanse
2024/3207

Deres referanse

Vår saksbehandler
Mari Dahl Schlanbusch

Dato
26.05.2025

Tilbakemelding på svar fra Ålesund kommune etter Sivilombudets besøk til Ålesund fengsel

Svar på tilbakemelding på Sivilombudets rapport fra Ålesund kommune

Vi viser til brev fra Ålesund kommune 13.3.2025, der kommunen orienterer om sin oppfølging av Sivilombudets anbefalinger gitt i rapport etter besøk til Ålesund fengsel 3.9-5.9.2024.

Kommunen gir uttrykk for at funn og anbefalinger har blitt gjennomgått på ulike nivå i kommunen, og i trepartsmøte med kriminalomsorgen og spesialisthelsetjenesten. Videre beskriver kommunen at det er satt i gang prosesser for å følge opp anbefalinger fra rapporten.

Nedenfor går vi gjennom svarene fra kommunen, og beskriver hvilke anbefalinger vi følger opp videre. Anbefalingene er nummerert jf. besøksrapporten. Slik det fremgår under, ber vi om ytterligere informasjon på flere punkter. Vi ber om at disse svares ut innen **1. september**.

Helsetjenestenes lokaler og samarbeid med kriminalomsorgen

1. Fengselet bør sikre at helsetjenestene får egnede lokaler og nok plass, slik at de kan ivareta de innsattes helsebehov på en god måte.

Ålesund kommune beskriver at de innretter seg etter beste evne i de lokalene som har blitt tildelt. Fengselets svar til oss av 19.3.2025 utdyper dette og beskriver at bygningsmessige tiltak er vanskelige å gjennomføre fordi bygningsmassen er vernet. Fengselet beskriver også at det er avsatt rettede midler til å utrede et nytt Ålesund fengsel.

Vi forstår at de fysiske forholdene i fengselet er vanskelige å endre på, og merker oss svaret fra kommunen. Vi påpeker at betydningen av gode samarbeidsstrukturer blir enda viktigere, når de bygningsmessige forholdene er som de er.

2. Kommunen, fengselet og sykehuset bør styrke samarbeidet mellom tjenestene. Det bør blant annet gjennomføres regelmessige møter mellom fengselet og de som er til stede i fengselet fra helsetjenestene.

Kommunen skriver at det har blitt etablert faste ukentlige møter med ansatte i fengselet og ansatte i helseavdelingen, i tillegg til at helseavdelingen er med på morgenmøte alle ukedager, og at det er etablert faste møter på ledernivå hver tredje måned.

Kommunens oversikt over møtepunkter samsvarer imidlertid ikke med svarene vi har fått fra Ålesund fengsel og Ålesund kommune. I fengselets svar til oss beskrives det at det er satt opp dialogmøter hver uke. Sykehuset skriver i sitt svar til oss av 29.4.2025 at helseavdelingen og sykehuset har hatt faste møter en gang i måneden siden 4. desember 2024 og at dette fungerer bra. Kommunen har ikke nevnt at det er månedlige møter med spesialisthelsetjenesten, men beskriver at det skal etableres faste felles møtepunkter med alle tre parter.

Det er positivt at det har blitt opprettet flere faste samarbeidsmøter. Samlet gjør allikevel svarene fra sykehuset, kommunen og fengselet at det er uklart hvilke møter som faktisk gjennomføres, hvem som deltar og hvilket formål møtene har.

Vi ber om en ytterligere beskrivelse av hvordan samarbeidet mellom kommunen, fengselet og sykehuset vil styrkes, og at svaret koordineres med Ålesund kommune og Ålesund fengsel.

Innlåsing av innsatte

10. Fengselet, kommunen og sykehuset bør samarbeide om å iverksette helsefremmende tiltak for innsatte for å forebygge og redusere negative helsekonsekvenser som følger av forholdene i fengselet.

Kommunen beskriver at det er uformell kontakt mellom kriminalomsorgen, spesialisthelsetjenesten og at det vil etableres faste, formaliserte møtepunkt mellom alle parter med mål om å bedre innsattes soningsforhold. I tillegg beskriver kommunen at de vil søke informasjon om isolering, her også selvisolering, og følge med på innlåsningstid i fengselet.

I vår rapport beskrev vi i kapittel 4 en rekke kritikkverdige punkter som vi mener utgjør en risiko for de innsatte. Ett av funnene som gjaldt både fengselet, den kommunale helsetjenesten og spesialisthelsetjenesten var den manglende bevisstheten om hvor mye de innsatte faktisk var låst inne alene på cella og hvilke konsekvenser dette har for de innsatte. Vi merker oss at helsetjenesten vil følge med på innlåsningstid, men savner at de alvorlige konsekvensene av disse funnene er reflektert i svarene som både fengselet, kommunen og sykehuset har gitt til anbefaling nummer 10.

Vi minner om at anbefalingen gjelder å samarbeide for å iverksette helsefremmende tiltak for innsatte for å forebygge og redusere negative helsekonsekvenser som følger av

forholdene i fengselet. I rapporten viser vi til at spesialisthelsetjenesten har veiledningsplikt overfor den kommunale helse- og omsorgstjenesten¹, og at denne bør bidra med fagutvikling overfor helseavdelingen og fengselet.

Vi savner en tydeligere beskrivelse av konkrete tiltak som planlegges iverksatt for å forebygge negative helsekonsekvenser som følge av forholdene i fengselet, eller en redegjørelse for hvordan den planlagt møtevirksomhet skal føre til at slike tiltak blir iverksatt. Vi ber om at svaret koordineres med sykehuset og med Ålesund fengsel.

11. Kommunen bør sikre kartlegging og vurdering av helsebehov ved innkomst og senest innen 24 timer, også utenom helseavdelingens åpningstider.

Kommunen beskriver at en prosedyre for kartlegging og vurdering av helsebehov vil bli utarbeidet i samarbeid med fengsel og kommunal legevakt, eventuelt andre kommunale tilbud som kan være aktuelle. Dette skal gjelde spesielt ved innkomst på helg og helligdager eller ved sykefravær i helseavdelingen.

Vi ber om at kommunen sender oss en tidsplan for utarbeidelse av prosedyren som inkluderer tiltak for å iverksette prosedyren og følge med på at kartlegging faktisk blir gjennomført. Vi ber også om at prosedyren ettersendes når den er ferdigstilt.

Oppfølging av isolerte innsatte

14. Kommunen bør sikre daglig tilsyn og oppfølging av innsatte som er isolerte, og at dette dokumenteres i journalen.

Vi ser det som positivt at helseavdelingen vil jobbe for å styrke informasjonsflyten om isolering, inkludert selvisolering. Vi merker oss også at helsepersonell som jobber i fengselet vil få tilbud om kurs/opplæring og veiledning i forebygging av skader knyttet til innlåsing.

Vi minner allikevel om at anbefalingen ble gitt fordi vi fant at det på grunn av mangelfull journalføring ikke var mulig å etterprøve at tilsyn ble gjennomført eller vurdere innholdet og kvaliteten på tilsynet.

Vi ber om at kommunen sender oss en beskrivelse av hvordan rutinene for tilsyn av isolerte innsatte er skjerpet, hvilke tiltak kommunen har innført for å følge med på at rutinen blir iverksatt, samt legger ved ny rutine.

Forebygging av selvskading og selvmord

17. Kommunen bør sikre at innsatte som har forhøyet risiko for selvmord og selvskading blir møtt med kunnskapsbaserte forebyggingstiltak, som økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.

¹ Spesialisthelsetjenesteloven § 6-3.

Kommunen svarer at helseavdelingen «har fokus på rutinemessig kartlegging og vurdering av selvskadings- og selvmordsrisiko ved innkomst og fortløpende ved behov. En sikrer også at dette dokumenteres i journalen.»

Vi minner om at det i forbindelse med vårt besøk kom fram at helseavdelingen kun unntaksvis gjorde egne kartlegginger av selvskading og selvmordsrisiko ved innsettelse.

Vi ber om en tydeligere beskrivelse av hvilke tiltak som har blitt iverksatt som resultat av vårt besøk som skal sikre at kommunen følger med på at egne rutiner for kartlegging av selvskading og selvmordsrisiko gjennomføres og at praksis for dette evalueres med jevne mellomrom.

Ellers ser vi det som positivt at kommunen vil tilby ansatte i helseavdelingen kurs om selvmord og selvmordsforebygging.

Videre oppfølging

Samlet innebærer dette at vi ønsker mer informasjon om kommunens oppfølging av anbefaling nummer 10, 11, 14 og 17. Vi ber om at anbefalingene nummereres i kommunens svarbrev, slik at det blir tydelig hvilke tiltak som følger av hver anbefaling.

Frist for tilbakemelding til Sivilombudet er mandag 1. september 2025. Vi minner om at svaret skal utformes på en slik at det kan offentliggjøres. Dersom svarene inneholder opplysninger som ikke kan offentliggjøres må det opplyses om dette og sendes en sladdet versjon som kan offentliggjøres. Hjemmel for å unnta opplysningene må oppgis. Med mindre annet blir opplyst, vil det bli lagt til grunn at svarene kan offentliggjøres i sin helhet. Har dere spørsmål eller behov for avklaringer ta kontakt med seniorrådgiver Mari Dahl Schlanbusch: mds@sivilombudet.no, tlf.: 22 82 85 02.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Mari Dahl Schlanbusch
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

HELSE MØRE OG ROMSDAL HF
ÅLESUND FENGSEL

Postboks 1600

Postboks 694

6026

4302

ÅLESUND

SANDNES